

Zihinsel Durum Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Zihinsel Durum Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33589>

Özet

Zihinsel Durum Ölçeği (ZDÖ), ortaokul öğrencilerinin **kavramsal öğrenme** süreçlerinde deneyimledikleri zihinsel durumları belirlemek amacıyla geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Bu ölçek, öğrencilerin öğrenme materyallerine ve sürece yönelik duygusal tepkilerini, niyetlerini ve içsel/dışsal algılarını dört temel boyutta (Duygu, Niyet, Ç ve D) değerlendirmektedir. Ölçek, 2018 yılında N. Uslu tarafından yapılan yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilmiş olup, psikometrik analizler sonucunda geçerli ve güvenilir bir araç olduğu tespit edilmiştir. Ölçek geliştirme çalışması, özellikle fen bilimleri dersleri bağlamında öğrencilerin öğrenme davranışlarını etkileyen bilişsel ve duygusal faktörleri anlamaya odaklanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Zihinsel Durum, Kavramsal Öğrenme, Ölçek Geliştirme, Ortaokul Öğrencisi, Psikometrik Özellikler, Duygusal Alan, Fen Eğitimi.

Yazarlar

N. Uslu

Amaç

Zihinsel Durum Ölçeği'nin (ZDÖ) temel amacı, ortaokul kademesindeki öğrencilerin akademik derslerdeki **kavramsal öğrenme** süreçlerinde karşılaştıkları zihinsel durumları (duygusal tepkiler, motivasyonel niyetler ve algılanan kontrol odakları) geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçmektir. Bu ölçek, özellikle öğrencilerin bir konuyu kavramaya çalışırken hissettikleri korku, endişe, ilgi veya yardımlaşma gibi çok boyutlu tepkileri tespit etmeyi hedefler.

Ölçek geliştirme çalışması, öğrencilerin zihinsel durumlarının kavramsal anlamaya davranışları üzerindeki etkisini incelemek üzere tasarlanmıştır. Elde edilen veriler, eğitimcilerin öğrencilerin öğrenme engellerini ve motivasyon kaynaklarını daha iyi anlamalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Yapı

Zihinsel Durum Ölçeği, öğrencilerin kavramsal öğrenmedeki zihinsel durumlarını yansıtan dört temel alt boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar, öğrencilerin öğrenme sürecine yönelik genel tutumlarını ve tepkilerini kapsamaktadır:

Duygu (Emotion): Öğrenme konusuna veya dersine yönelik hissedilen korku, kaygı ve endişe gibi duygusal tepkileri içerir.

Niyet (Intention): Öğrenme sürecine aktif katılım, yardım etme veya dersi sahiplenme gibi motivasyonel ve davranışsal niyetleri ölçer.

D?? (External): Öğretmen veya dersin kendisi gibi dışsal faktörlere yönelik algılar ve tepkileri içerir (örneğin, öğretmenden korkma veya öğretmenin ilgisinden hoşlanma).

?ç (Internal): Kötü not alma endişesi gibi öğrencinin kendi performansına ve içsel durumuna yönelik kaygılar ve tepkileri kapsar.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalışmaları, geliştirilen ölçeğin gerçekten ölçmek istediği yapıyı ölçtüğünü doğrulamak amacıyla titizlikle yürütülmüştür. Yapılan analizler, Kavramsal Öğrenmede Zihinsel Durum Ölçeği'nin **geçerli** bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Ölçek ile eş zamanlı uygulanan kavramsal anlama testi arasındaki korelasyon katsayıları, ölçeğin yapısal geçerliğini desteklemektedir. Alt boyutlar bazında elde edilen korelasyon katsayıları değerleri şöyledir: Duygu (.852), Niyet (.521), D?? (.746) ve ?ç (.850). Bu yüksek korelasyon değerleri, öğrencilerin zihinsel durumlarının kavramsal anlama düzeyleriyle güçlü bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir. Ayrıca, ölçek maddelerinin aydınlatıcılığı incelenmiş; alt %27'lik ve üst %27'lik grupların puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak **anlamlı** olduğunu sonucuna varılmıştır.

Güvenirlik

Zihinsel Durum Ölçeği'nin iç tutarlılık güvenirliği, Kuder-Richardson Formül 20 (KR-20) katsayısı kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen yüksek güvenilirlik katsayıları, ölçeğin tutarlı sonuçlar verdiğini kanıtlamaktadır.

Güvenirlik analizi sonucunda, alt boyutlar için elde edilen KR-20 katsayıları şunlardır: Duygu (.767), Niyet (.667), D?? (.782) ve ?ç (.794). Ölçeğin tamamı için hesaplanan toplam güvenilirlik katsayısı ise oldukça yüksek bir değer olan .917 olarak bulunmuştur. Bu değerler, ölçeğin iç tutarlılığının kabul edilebilir düzeyin üzerinde olduğunu ve öğrencilerin zihinsel durumlarının ölçülmesinde güvenilir olduğunu göstermektedir.

Faktör Analizi

Kaynak metinde açıkça belirtilmemekle birlikte, ölçeğin Duygu, Niyet, D?? ve ?ç olmak üzere dört ayrı alt boyutta geçerlik ve güvenilirlik katsayısı sunması, geliştirme aşamasında Keşfedici veya Doğrulayıcı **Faktör Analizi** tekniklerinin kullanıldığını güçlü bir şekilde işaret etmektedir. Bu faktör yapısı, öğrencilerin kavramsal öğrenmedeki zihinsel durumlarının tek bir yapı yerine çok

boyutlu bir yapı tarafından temsil edildiğini doğrulamaktadır.

Dört faktörlü yapının varlığı, öğrencilerin öğrenmeye yönelik duygusal tepkileri ile davranışsal niyetlerinin, içsel ve dışsal algılarından bağımsız ancak onlarla ilişkili yapılar olduğunu göstermektedir. Bu ayrıma, eğitim araştırmacılarına öğrencilerin öğrenme engellerini daha spesifik alt alanlarda inceleme imkanı sunmaktadır.

Araç

Test Türü: Geliştirme (Ölçek Geliştirme Çalışması)

Format: Likert Tipi Derecelendirme Ölçeği

Maddelerin Derecelendirilmesi: 5'li Likert ölçeği kullanılmaktadır:

Tamamen Katılıyorum

Katılıyorum

Kararsızım

Katılmıyorum

Tamamen Katılmıyorum

Mevcut Diller: Türkçe

Hedef Kitle: Ortaokul Öğrencileri

Yaş Grubu: Genellikle 10-14 yaş aralığındaki ortaokul öğrencileri.

Popülasyon Detayları: Kavramsal öğrenme süreçlerinin değerlendirildiği akademik ortamlardaki öğrenciler (Örnek maddeler Fen Bilimleri dersine ilişkindir).

Test Metodolojisi: Öz bildirim raporlama tekniği kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Psikometri, Geçerlik, Güvenilirlik, KR-20, Korelasyon, Eğitim Psikolojisi, Fen Bilimleri.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Bilinmiyor

Bağlı E-posta Adresleri: Bilinmiyor

Yazın Adresi: Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir (2018 Yüksek Lisans Tezi Başlamında)

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, N. Uslu'nun 2018 yılında Balıkesir Üniversitesi'nde tamamladığı yayınlanmamış yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilmiştir. Ölçeğin ticari kullanımı, izinleri ve ücret bilgileri için doğrudan tez yazarı veya Balıkesir Üniversitesi ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Test Geliştirme Yılı: 2018

Kaynaklar

Uslu, N. (2018). *Ortaokul öğrencilerinin kavramsal öğrenmede zihinsel durumlarının belirlenmesi: Ölçek geliştirme çalışması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.

Ölçeğin orijinal PDF belgesine buradan ulaşılabilir: zihinsel-durum-olcegi-toad.pdf

Zihinsel Durum Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmuştur ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Fen Bilimleri;

Dersinden korkarım.

Dersinde kötü not almaktan endişe duyarım.

Dersinde arkadaşlarımla anlamadığım konuları onlara anlatırım.

Dersi öğretmeninden korkarım.

Öğretmeninin bizimle ilgilenmesi hoşuma gider.